



## İZMİR TİCARET BORSASI

### Anason ve Kimyon Ürünleri İç ve Dış Piyasa Gelişmeleri Değerlendirme Toplantısı Sonuç Raporu

Anason ve kimyon ürünleri iç ve dış piyasa gelişmeleri değerlendirme toplantısı; Şanlıurfa, Mersin, Ankara, Eskişehir, Denizli ve İzmir'den ilgili kamu kurum ve kuruluşu, akademisyenler, firma ve firma temsilcilerden oluşan 60'a yakın katılımcı ile İzmir Ticaret Borsası'nda düzenlenmiştir.

#### **Açılış konuşmasını, İzmir Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Dr. Tayfur Akın yapmıştır. Dr. Akın konuşmasında;**

Tüm dünyada tarımın ne kadar önemli olduğunun giderek anlaşıldığını ve gelişen dünyamızda tarımın ekonomik büyümede kritik bir rol üstlenmesinin beklendiğini. Tüketicinin beklentilerinin ve ticaretle yaşanan gelişmelerin tarım ürün piyasalarının yapısında değişikliğe neden olduğu.

Coğrafi yapısı nedeniyle ülkemizin hem genetik çeşitlilik hem de birçok bitkinin gen merkezi konumunda olan bir ülke olduğunu. Türkiye'nin, tıbbi aromatik bitkiler ve baharatlar ticaretinde dünyadaki en önemli ülkeler arasında olmasına rağmen, ihracat miktarında potansiyeline eşdeğer bir gelire maalesef ulaşamadığını.

Ülkemizin, 2017 yılında 160 milyon dolarlık baharat ihracatı gerçekleştirdiği ve bunun da yüzde 75'lik kısmı olan 120 milyon dolarlık bölümünün bölgemizden gerçekleştirildiği.

Baharatların ve tıbbi aromatik bitkilerin ticaretinin dünya tarihi kadar eskiye dayandığı, dünya nüfusunun arttıkça ve refah seviyesinin yükseldikçe baharat tüketiminde ve ticaretinde de istikrarlı artışın devam ettiği ve dolayısı ile bu ürünlerden sağlanan gelirin de önemli oranda arttığı.

Tıbbi aromatik bitkilerin dünyada olduğu gibi ülkemizde de ya doğadan toplandığı ya da kültürünün yapıldığı, yeryüzünde yararlanılan 70 bin bitki türünün sadece % 10'unun kültürü yapıldığı, Avrupa'da yayılış gösteren 1200 civarındaki bitki türünün % 90'ının doğadan toplandığı, Çin'de de geleneksel Çin tıbbında kullanılan bitkilerin büyük çoğunluğunun doğadan toplandığının bilindiği.

Ülkemizde ise tıbbi aromatik bitkilerin %75'i orman alanlarından ve doğal yetiştirme alanlarından toplandığı, kültüre alınan çeşitlerin sınırlı sayıda ve sınırlı alanda olduğu.

Apiaceae familyasına ait olan anason (*Pimpinella anisum*) ve kimyon (*Cuminum cyminum*)'nun da ülkemizde kültürü yapılan tıbbi aromatik bitkilerden olduğu.

Dünya Kimyon Üretiminde yıllara göre 450 bin ile 500 bin ton arasında değiştiği, Kimyon üretiminde Hindistan'ın % 87 ile birinci sırada olduğu, sonrasında ise Suriye, İran ve Türkiye olarak sıralandığı.

Yıllar bazında baktığımızda kimyon üretimi miktarımızın da 50 bin tonlardan 18-19 bin tonlara Anason üretim miktarımız 28 bin tonlardan 8 bin tonlara kadar gerilediği rakamlara baktığımızda bu iki ürünün ülkemizde her geçen yıl üretiminin düştüğünün gözlemlendiği.

Üretim miktarındaki düşüşte çeşitlerimizin hastalık ve zararlılara yeterince dayanıklı olmamasının, düşük verimli olmalarının, birçok tarım ürününün de olduğu gibi üreticinin bilinçsizce zirai ilaç kullanımının dolayısı ile limitleri aşan ilaç kalıntısı çıkmasının ve rakip ülkelerin bu iki ürün ile ilgili ciddi yatırımlar ve arge çalışmaları yapmış olmalarının etkili olduğu.



Türkiye'nin tıbbi bitki ticaretinde baharat bitkileri ve özellikle anason ve kimyonun önemli bir yer tuttuğu, gıda sektöründe de doğal katkı maddelerinin kullanımının yaygınlaşması ile birlikte bitkilerde bulunan doğal antioksidanlara olan ilgi her geçen gün arttığı ve bu bakımdan da özellikle Anason ile Kimyonun öneminin ilerleyen günlerde daha da artacağı.

İşte bu aşamada günümüzün ve geleceğin parlayan yıldızı sağlıklı ve uzun yaşam için en önemli konuların başında gelen tıbbi ve aromatik bitkilerimizin varlığının çok önem arz edeceği.

Ülkemizin dünya tıbbi ve aromatik bitkiler ticaretinde güçlü olabilmesinin yollarından birinin de çeşitlerin gücü olduğu.

Binlerce yıldır ülkemizde yetişen bu ürünlerde tescilli çeşitlerimizin çok az sayıda olmasının hatta bazı ürünlerde hiç olmamasının üzücü bir durum olduğu.

Sektörde rakip ülkeler ile güçlü bir şekilde yarışabilmek için, ticareti sürükleyebilecek, dış pazarlarda beklentilere cevap verebilecek ve ülkemiz koşullarına da uygun çeşitlerin arge çalışmaları ile geliştirilmesinin ve bu çeşitlerin üretim tekniklerinin daha etkin şekilde belirlenmesinin, üretici eğitimlerinin verilmesinin ticari geleceğimiz açısından büyük önem taşıdığını belirterek;

Anason ve kimyonda rekabetçi bir ülke olmak için iç ve dış piyasa gelişmelerinin değerlendirileceği toplantının son derece verimli geçeceği inancı ile katkı sağlayan kurum ve kuruluşlara, sunum ve konuşmaları ile destek veren akademisyenlere ve değerli sektör temsilcilerine teşekkür ederek konuşmasını tamamlamıştır.

Moderatörlüğünü de İzmir Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Dr. Tayfur Akın yapmış olduğu toplantıda;

- Prof. Dr. Sayın Neşet Arslan "Dünyada ve Türkiye'de Kimyon Üretimi",
- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nden emekli Ziraat Yüksek Mühendisi Sayın İsmail Kara "Kimyon Yetiştiriciliği ve Karşılaşılan Problemler",
- Prof. Dr. Sayın Emine Bayram ise "Tohumdan Pazara Anason".

Konularında sunumlarını yapmışlar ve sonuç bölümünde de toplantıya katılan katılımcıların görüş-değerlendirmeleri dinlenmiş ve sorulan sorular cevaplanmıştır.

### **Prof. Dr. Neşet Arslan "Dünyada ve Türkiye'de Kimyon Üretimi" konulu konuşmasında;**

Birçok baharatın M.Ö 4000 yıla (belki daha eski) kadar uzanan kullanımının olduğu, tropik bölgelerde yetişen baharatların (Karabiber, Tarçın, Karanfil gibi) ticaret ağları yoluyla dünyayı dolaşan ilk ürünler olup, dünya ticaretinde önemli bir yere sahip oldukları.

2000li yılların başında dünya baharat ticaretinin yıllık 3-3.5 milyar ABD doları, 2008'de 4.25 milyar ABD doları olduğu; günümüzde ise 6.5 milyar ABD dolarını aşacağını tahmin edildiği.

Bu aşamada önemli olan konunun bu pazarda bizim ne kadar yer alabileceğimizin olduğunu belirtmiştir.

Dünya ticaretinde önemli başlıca baharat bitkileri olarak

Tropik bölgelerin önemli baharat bitkileri; karabiber, kırmızı biber, küçük hindistan cevizi / besbase, kakule, yenibahar, vanilya, karanfil, zencefil, tarçın ve zerdeçal.

Subtropik ve ılıman iklim baharatları ise kişniş, kimyon, Karaman kimyonu, rezene, çörekotu, haşhaş, hardal ve susam (tohum)



ve adaçayı, kekik, defne, nane (yaprak) ve safran (stigma) olarak ifade edilebileceğini,

Dünyada Kimyonun Hindistan, Türkiye, Suriye, Çin, İran, ABD, Meksika, Afganistan, Pakistan, Sudan, Mısır, Fas, Cezayir, Libya ve diğer bazı ülkelerde yetiştirildiğini, Hindistan'ın Çin ile birlikte dünyanın en büyük baharat üreticileri olduğunu, ayrıca Hindistan'ın kimyonun dünyadaki en büyük üreticisi, tüketicisi ve ihracatçısı olduğunu. Hindistanda da Gujarat ve Rajasthan eyaletlerinin Hindistanın üretiminin yaklaşık % 90'ını sağladığını,

Suriye'de kimyonun kışık olarak ekildiği, Mayıs-Temmuz ayları arasında hasat edildiği. Yetiştirildiği yerler Halep, İdlip, Hama, Humus El Rakka olduğu, kimyonun Suriye için önemli bir ihraç ürünü olduğu, ürünün çoğunun ihraç edildiği ve sadece ~% 10-15 oranında iç tüketimi olduğu, BAE ve Suudi Arabistan'ın ana ithalatçı ülkeler olduğunu, Suriye'nin kimyon üretim tahminleri genellikle 20.000-25.000 ton arasında olduğu,

İran'da kimyon esas itibarıyla Horasan Eyaletinde yetiştirildiği, İran, dünya pazarına ihracat yapan önemli ihracatçılardan biri olduğu için uluslararası pazardaki diğer menşeli fiyatların belirlenmesinde önemli bir rol oynadığı, İran'daki üretimin genellikle 15.000 - 20.000 ton arasında değiştiğini,

Hindistan, Afganistan, Suriye, Türkiye ve İran'ın sektörün toplam payının %82,54 olup kalan kısmın çok büyük bir bölümünün ise reeksport ihracat olduğu,

Dünyada en fazla kimyon üretiminin yapıldığı ülke olan Hindistan'da kimyon tüketiminin fazla olması nedeniyle, üretilen kimyonun çok büyük bir bölümünün ülkenin iç tüketiminde kullanıldığı ancak ihracatta da açık ara lider konumda olduğu,

Kimyon ithal eden ülkelerin başlıca ABD, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Brezilya, Vietnam, Malezya, İngiltere, Hollanda, Almanya, İspanya olduğu,

Türkiye'de kimyona geldiğimizde;

Ülkemizde kimyonun çok eskiden beri yetiştirildiği ve ülkemizde en çok Eskişehir, Sivrihisar, Mihalıççık, Göynük, Aksaray bölgelerinde ekildiği,

Yıllar itibari ile ülkemizde kimyon ekim ve üretim miktarları			
Yıllar	Ekim Alanı (ha)	Üretim Miktarı (ton)	Verim (kg/da)
2010	17.124	12.587	74
2011	20.012	13.193	66
2012	22.629	13.900	61
2013	24.705	17.050	69
2014	22.442	15.570	69
2015	27.025	16.897	62,50
2016	26.885	18.586	69
2017	26.736	19.175	72

Kaynak: TÜİK



Yıllar Bazında Kimyon İhracat Verilerimiz			
Yıllar	İhracat Miktarı (Ton)	İhracat Değeri (1000 \$)	Ortalama Fiyat
2005	7.202	10.718	1,49
2006	4.900	7.730	1,58
2007	4.209	9.228	2,49
2008	2.367	6.832	2,89
2009	5.822	12.146	2,09
2010	7.695	17.814	2,31
2011	7.316	20.424	2,79
2012	3.732	10.167	2,72
2013	7.941	20.575	2,59
2014	6.011	15.399	2,56
2015	3.765	11.134	2,96
2016	8.300	22.916	2,76

Kaynak: TÜİK

Kimyon ihracat miktar ve değerinde üretim miktarına ve dünya piyasalarına bağlı olarak önemli dalgalanmalar olduğu, ülkemizin de bu dalgalanmalardan büyük ölçüde etkilenmesine rağmen dünya kimyon piyasasında önemli ihracatçı ülkelerden birisi olduğu ayrıca yıllara göre değişmekle birlikte az da olsa kimyon ithalatımızın da olduğunu belirtmiştir.

Kimyon yetiştiriciliğinde yabancı otlarla mücadelenin önemli olduğu, yabancı otların çoğalma ve yayılmalarında ve bunların mücadelesinde karşılaşılan güçlükler dikkate alındığında bazı koruyucu önlemlere gidilmesinde fayda olduğu, temiz tohum kullanımı, tarlayı dinlendirme, münavebe yapma, yabancı otları tohum bağlamadan imha etme önemli konular olduğu,

Kimyonda tescil edilmiş iki çeşidimiz bulunmakla beraber bunların üretimde yer alamadığı, amaçları belirlenmiş düzenli ve devamlı ıslah programları oluşturulması gerektiği, bunun için iyi bir genetik taban oluşturulmasının gerekirse yurtdışından materyal temin edilmesinin gerektiğini belirtmiştir.

Kimyonun bazı hastalık ve zararlıları bulunmakla birlikte hem dünyada hem de ülkemizde ikisinin çok önemli olduğu bunların da birinin bitkinin gelişme dönemlerinde çoğunlukla çiçeklenmeye yakın veya çiçeklenme döneminde aniden kuruması şeklinde kendini gösteren Solgunluk (Fusarium) ve diğeri de özellikle çiçeklenme döneminde havaların yağışlı ve nemli olması sonucunda ortaya çıkan bir hastalık olan Yanıklık (Alternaria) olduğunu belirterek,

Kimyon tarımının Geliştirilmesi için yapılması gerekenler olarak da;

Kimyona ait istatistiki verilerin ve verimlilik ve fiyat trendini etkileyen faktörlerin iyi bilinmesin ve etüt edilmesinin gerektiği olarak belirtmiştir.

Gelecekteki büyümenin güçlendirilmesinde sürdürülebilir kimyon tarımı için verimlilik sorununun çözülmesinin, gıda güvenliği ile ilgili kalite gereklilikleri ile ilgili mevzuatların iyi düzenlenmesinin, tarife güçlüklerinin önüne geçilmesinin, adil büyümenin ve dağıtım ve tanıtımdaki güçlüklerin önüne geçilmesinin ve markalaşma sorununun çözülmesinin önemli olduğunu belirtmiştir.



### **Ziraat Yüksek Mühendisi İsmail Kara “Kimyon Yetiştiriciliği ve Karşılaşılan Problemler” konulu konuşmasında;**

Kimyonun ekonomik olarak kullanılan kısmının meyveleri olduğu, meyveleri % 2.5-5 oranında uçucu yağ, %10-23 sabit yağ ve %15-25 protein içerdiği, Kimyona karakteristik kokusunu veren maddelerin uçucu yağın aldehitleri olduğu, en önemli bileşenin kumin aldehit olup %25-35 arasında değişim gösterdiği,

Sayın Kara; teknik özelliklerini ve yetiştirme tekniklerini anlattıktan sonra; 2003 yılında EİB nin desteklediği Kimyon Islah Çalışmaları ile uçucu yağı % 2 den yüksek TÜRKMEN09 ve EGEBİR09 adlarında iki çeşit geliştirilerek tescil ettirildiği, bu çalışmalarda hastalıklarla mücadelede tohum ilaçlarının etkisinin ve hastalıklara dayanıklı tiplerin araştırıldığı,

Kimyon yetiştiriciliğinde karşılaşılan problemlerden en önemlilerinin Fusarium ve Alternaria olduğu, üretimdeki dalgalanmalarda fiyat politikasının da etkili olduğu,

2010 yılından itibaren ıslah çalışmalarında kullanılmak üzere yurt dışı kaynaklardan temin edilen kimyon populasyonları ile çalışmalara devam edildiği, bu çalışmalar sırasında farklı tipte kimyonlara rastlandığı,

Hastalıklarla ilgili mücadelede ilaç firmalarının desteğinin alınması, ruhsatlı ilaç üretilmesinin sağlanmasının, önemli bir baharatımız ve ihraç ürünümüz olan kimyon üretiminin arttırılabilmesi için devlet desteğinin arttırılmasının, tarla hazırlığı ve ekim zamanı çalışmalarının yapılmasının, anızların hastalıklara sebep olup olmadığının belirleneceği çalışmaların yapılmasının, hastalıklara dayanıklı, makinalı tarıma uygun çeşit geliştirilmesinin önemli olduğunu belirtmiştir.

### **Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Emine Bayram “Tohumdan Pazara Anason” konulu konuşmasında;**

Anasonun çok eski bir kültür bitkisi olduğu, Ebers papirüsleri, Dioscorides (*Materia Medica*) ve Plinius (*Doğa Tarihi*) eserlerinde bu bitkiden bahsettikleri,

Kullanılan bitki kısımlarının **Fructus Anisi, Oleum Anisi** olduğu, anason meyvesinin uçucu yağ oranının %1-4 arasında değiştiği, uçucu yağın en önemli maddesinin trans-anethol olduğu, anasonun kendine özgü kokusu ve tadı bu maddeden ileri geldiği, bunun yanında yine anasona kokusunu veren ancak tatlımsı olmayan methylchavicol bulunduğu,

Anason meyvalarının (Fructus Anisi) birçok kullanım alanı bulunduğu, bu meyvalardan elde edilen uçucu yağın ( Oleum Anisi) eczacılıkta önemli droglar arasında yer aldığı, meyvaları antik çağlardan beri değişik amaçlarla başta karminatif ve spazmolitik olmak üzere diüretik, diyoforetik (terletici), ekspektoran olarak kullanıldığı, diğ macunlarında korijen olarak yer aldığı, İlaç olarak kullanılışı dışında gıda maddesi ve baharat olarak hamur işlerine, çörelere ve marmelatlarla bazı Avrupa ülkelerinde bitkinin genç yaprak ve sürgünleri salataya garnitür olarak ve lezzet vermek için de katıldığı, anason küspesinin %23 'e kadar yağ, %18'e kadar protein içerdiği için hayvan yemi olarak aranan bir ürün olduğu,



**Türkiye 2008-2017 Yılları Arası  
Anason Ekim Alanı, Üretim ve Verim Değerleri**

Yıllar	Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2008	118.800	8.594	72
2009	119.177	9.472	79
2010	186.450	13.992	75
2011	211.542	14.879	70
2012	194.430	11.023	57
2013	152.431	10.046	66
2014	140.506	9.309	66
2015	138.118	9.050	65
2016	136.552	9.491	70
2017	121.833	8.418	69

Kaynak: TÜİK, 2018

**Türkiye'nin Anason İhracat, İthalat Miktar ve Değerleri 2012-2017**

Yıllar	İhracat Miktarı (Ton)	İhracat Değeri	İthalat Miktarı (Ton)	İthalat Değeri
		(1000 \$)		(1000 \$)
2012	1.838	6.323	1.750	3.562
2013	1.944	7.903	775	1.966
2014	3.809	14.186	1.345	3.972
2015	3.251	11.589	1.041	2.594
2016	3.610	12.629	1.889	4.258
2017	1.968	7.285	2.273	4.764

Kaynak: Comtrade, 2018

Anason Tarımının Gelişmeyişi ve Üretiminin Düşük Olmasının Nedenleri olarak da anasonda üretimin halen popülasyon halinde olduğu, çiftçinin kalitesi yüksek ve verimli sertifikalı tohumluk bulamadığı, üretimin genelde küçük aile işletmeciliği şeklinde yapıldığı, üretim tekniği, gübrelemesi ve zirai mücadelesi gibi konularda yeteri kadar bilgiye sahip olunmadığı, anason fiyatlarının düşük olduğu ve karlılığın yıllara göre değiştiği şeklinde sıralandığını belirtmektedir.

Anasonun sıcak ve orta nemli iklimden hoşlandığı, ülkemizde özellikle Ege, Marmara ve Güney Anadolu bölgelerinin iklim yönünden uygun olduğu, tohumun çimlenebilmesi için toprak sıcaklığının yaklaşık 10 °C olması istendiği, soğuk, ağır ve nemli toprakların anason tarımına uygun olmadığı, özellikle çiçeklenme dönemindeki serin, nemli ve yağışlı havalardan bitkide fungal hastalıklara neden olduğu, ayrıca tozlanma ve döllenmeyi de olumsuz etkilediğini belirtmektedir.

Büyük meyveli tiplerin daha verimli olduğu, ayrıca özellikle çay karışımlarında daha çok arandığı, küçük meyveli tipler ise uçucu yağ bakımından daha zengin olduğu,

Tohumların çimlenme yeteneğinin kısa sürede azaldığı, bu nedenle yeni tohumluk kullanılması önemli olduğu, anasonda tohumluk olarak bir önceki yıla ait üründen alınan popülasyon niteliğinde tohumlar kullanıldığı,

Anason ekim zamanının bölgelere göre değiştiği, genel olarak ekim zamanı Ocak ayı sonu ile Şubat ve Mart aylarında gerçekleştirildiği,



Anason gübrelenmiş çapa bitkilerinden veya tahıllardan sonra yetiştirildiğinde iyi gelişme gösterdiği,

İlk çıkışı yavaş olduğundan yabancı otlara karşı oldukça hassas olduğu, bu nedenle sıra arası mesafenin dar tutulması gerektiği, sulu koşullarda anason tohum verimi kuru koşullara göre daha yüksek olduğu, eğer sulama olanağı varsa sulama yapılmasının önemli olduğu, sulu koşullarda vejetasyon süresince 1 ile 3 kez sulama uygulandığı, ilk sulama bitkilerin 10-15 cm boya geldiğinde, ikinci sulama çiçeklenme başlangıcında, üçüncü sulama ise çiçeklenmeden sonra (tohum bağlama evresinde) yapılmasının gerektiği,

Anasonda hasadın çiçek topluluğundaki meyvelerin kahverengileştiği devrede yapıldığı, hasat zamanının bölge koşullarına göre Temmuz ayından Ağustos ayına kadar değiştiği, Ege bölgesinde anason hasadının Temmuz başında yapıldığı ancak bu tarihin sıcak bölgelerde daha erken zamana, ılıman iklimlerde ise daha geç devreye kaydığını,

Burdur Denizli il sınırında anason tarımı yapılan yüksek yerlerde hasadın Eylül ayı başına kadar kaydığının görüldüğünü,

Ülkemizde anason hasadının, elle ya da makine ile yapıldığını, bitkiler biçildikten sonra tarlada ya da harman yerinde kurutulduğunu, kurumaya bırakılan demetlerin yağmur almaması gerektiğini aksi halde kalitenin düşeceğini, kurutulan bitkilerin harmanının ise genellikle elle ya da harman makinaları ile yapıldığını,

Anasonda verimin bölge ekolojik koşullarına, yetiştirme tekniğine, kullanılan tohumluğa göre büyük değişiklikler gösterdiğini, kaynaklarda verimin 50-100 kg/da arasında değiştiği belirtmiştir.

Prof. Dr. Emine Bayram; 2014 yılından beri yüksek verimli ve kaliteli anason çeşitlerinin geliştirilmesi için Prof. Dr. Muzaffer Tosun, Doç. Dr. Özgür Tatar ve Zir. Yük. Müh. Uğur Çakaloğulları ile birlikte Anason İslah Projesi yürüttüklerini belirtmiş ve çalışmalarını hakkında bilgi vererek konuşmasını sonlandırmıştır.

**Program doğrultusunda yapılan konuşmalar sonunda sonuç bölümünde de soru-cevap ve tartışma oturumu yapılmış ve sorunlar ve çözüm önerileri masaya yatırılmıştır.**

**İzmir Ticaret Borsası Meclis Üyesi Ayhan Ömeroğlu;**

Özellikle Kimyonda Hindistan'ın son yıllarda çok aşama kat ettiğini, bu nedenle kimyon için Hindistan'ın iyi etüt edilmesi gerektiğini, ülkemizin dünya kimyon ticaretinde önemli yerlere gelebilmesi için verimi yüksek, hastalıklara dayanıklı çeşitlerimizin olması gerektiğini bunun için de gerekli ıslah çalışmalarının yapılmasının önemli olduğunu,

**Ziraat Yüksek Mühendisi Dr. Hüseyin Akdemir;**

Kimyonda tescilli tohumlarımızın olması gerektiğini, kimyon tarımında mekanizasyonun geliştirilmesinin gerektiğini, özellikle hastalıklara dayanıklı çeşitlerin geliştirilmesinin önem arz ettiğini, kimyon tarımında münavebenin etkilerinin iyi değerlendirilmesi gerektiğini,

**Seniye Kazanç;**

Verimliliğin artırılması gerektiğini, münavebe konusunda çalışma yapılmasının gerektiğini, özellikle kök boğazı çürüklüğünün sektörü etkileyen önemli bir sorun olduğunu,

**Ziraat Yüksek Mühendisi İslim Koşar;**

Makineli hasada uygun çeşitlerin olması gerektiğini, hastalıklara dayanıklı çeşitlerin olması gerektiğini, adaptasyon çalışmalarının önemli olduğunu, organik tarım için ruhsatlı zirai ilaçların olması gerektiğini, kalıntı ile mücadelenin önemli olduğunu,

**Ziraat Yüksek Mühendisi Dr. Ünal Karık;**

Anason ve kimyonda çeşit çalışmaları yapılmasının önemli olduğunu, ıslah çalışmaları üzerinde durulması gerektiğini, yurt dışından materyal getirilerek ıslah çalışmalarının yapılmasının önemli olduğunu,



**T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü Tarla Bitkileri Araştırmaları Daire Başkanlığı Ziraat Mühendisi Aydın Karakuş;**

Bakanlığın özel sektör ve kamu ıslah veya arge çalışmaları için proje çağrılarının olduğunu ve 3 Milyona yakın desteğin olduğunu bu desteğin sektörün gelişimi için çok önemli olduğunu ve bunun değerlendirilmesi gerektiğini,

**Nurol Şengel;**

Kimyon ve anason üreten çiftçimizin ekonomik durumunun iyi olmaması önemli sorunlarımızın başında geldiğini, çiftçiye ucuz kredi imkânlarının artması gerektiğini, ıslah edilmiş tohum bulunmamasının sorun olduğunu, ürünlerde yurt dışının istediği kalıntı oranlarını sağlamakta zorlanıldığını, yabancı otların neden olduğu PA ve TA alkaloidlerine çözüm üretmek amacıyla hareket edilmesinin gerektiğini,

**Prof. Dr. Muzaffer Tosun;**

Sektörün tüm temsilcilerinin elini taşın altına sokması gerektiğini, hastalıklara dayanıklı ve yüksek boylu çeşitlerin ıslahının yapılmasının gerekli olduğunu,

**Prof. Dr. Neşet Arslan;**

Verim açısından kimyonda kışlık çeşit geliştirmemizin gerektiğini, özellikle kültür teknik özelliklerle ilgili çalışmalar yaparak mekanizasyona uygunluk çalışmalarının yapılmasının önemli olduğunu, herbisitler ve ilaç kalıntısı ile ilgili çiftçi eğitimlerinin yapılması gerektiğini,

**Ziraat Mühendisi İsmail Kara;**

Kimyonda devlet desteğinin olması gerektiğini, zirai ilaç ruhsat denemelerinin yapılması gerektiğini,

**Prof. Dr. Emine Bayram;**

Tohum bulmada sorun yaşandığı, tohum temini için resmi kurumların olması gerektiğini belirtmişlerdir.

**Kapanış konuşmasını yapan İzmir Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Dr. Tayfur Akın;**

Toplantıda yapılan değerlendirmelerin kimyon ve anasonda ülkemizin önemli bir ihracat potansiyeli olduğunu ortaya koyduğunu belirtmiştir. Ülke olarak kimyon ve anasonda daha yüksek bir ihracat geliri elde edebilmemiz için;

- İki üründe de ülkemize ait çeşitlerimizin olması gerektiğini, bu amaçla bir taraftan adaptasyon diğer taraftan ıslah çalışmalarının yapılarak ülkemiz üretim şartlarına ve dünya piyasalarına uygun çeşitlerin geliştirilmesi gerektiğini,
- Konvansiyonel üretimin yanında organik üretime önem vermemiz gerektiğini,
- Bu ürünlerde ruhsatlı ilaç olması gerektiğini yapılmıyorsa da tavsiye listelerinin hazırlanması gerektiğini,
- Yabancı otların neden olduğu PA ve TA alkaloidlerine çözüm üretmek amacıyla hareket edilmesinin öneminin her geçen gün arttığını belirtmiştir.